

## POSTANOWIENIE

23 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 23 kwietnia 2025 r. w Warszawie  
w sprawie z powództwa M. L.  
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.  
o zapłatę i ustalenie,  
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie  
z 13 grudnia 2023 r., I ACa 84/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz M. L. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia Bank spółce akcyjnej w W. do dnia zapłaty.**

(a.z.)

## UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 13 grudnia 2023 r. pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego, powołującego się na art. 22<sup>1</sup> k.c., art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c., art. 498 k.c. oraz art. 499 k.c. w zw. z art. 203<sup>1</sup> k.p.c. i w zw. z art. 455 k.c. w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne dotyczące:

1) Ustalenia czy osoba fizyczna zawierająca długoterminowe zobowiązanie kredytowe, która wprawdzie w chwili zawierania spornej umowy kredytu hipotecznego przeznaczonego na cele mieszkaniowe nie wskazywała, iż środki pochodzące z tej umowy zostaną przeznaczone na cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą lub cel inwestycyjny, a nie na zaspokajanie podstawowych potrzeb mieszkaniowych, po zawarciu umowy i przez znaczny okres jej trwania (90%), wykorzystywała środki pochodzące z kredytu na cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą lub cel inwestycyjny, posiada w ramach przedmiotowej umowy w każdym momencie jej trwania status konsumenta uprawniający ją do wytaczania przeciwko przedsiębiorcy roszczeń opartych o treść przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawach nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) oraz polskich norm przepisy te implementujące zawartych w art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c.?

2) Ustalenia, czy istnieje prawna możliwość wydzielenia z klauzuli Indeksacyjnej (rozumianej jako klauzula przeliczeniowa, w znaczeniu podstawy określenia zobowiązania kredytowego oraz jako klauzula waloryzacyjna przy określaniu wysokości zobowiązań z tytułu spłaty poszczególnych rat kredytu części abuzywnej powstałej w związku ze stosowaniem do klauzuli Indeksacyjnej klauzuli kursowej (uznanej za abuzywną), a co za tym idzie utrzymanie w mocy umowy kredytu, po wyeliminowaniu z niej tych części postanowień uznanych za abuzywne, jako zgodnej w pozostałej części z przepisami prawa krajowego - *vide* np. wytyczne zawarte: w wyroku SO w Łodzi z 3 stycznia 2023 r., sygn. akt II C 1434/21; zdaniu odrębnym Sędziego Sądu Najwyższego Władysława Pawlaka złożonego do wyroku SN z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22; w wyroku SN z 19 września 2023 r., II CSKP 1627/22, w którym SN uchylił wyrok SA w Warszawie z 23 lipca 2020 r., VI ACa 768/19, ustalający nieważność umowy Polbanku; w wyroku SN z 19 września 2023 r., II CSKP 1110/22; w wyroku SN z 19 września 2023 r., II CSKP 1495/22?

3) Ustalenia czy dopuszczalne i skuteczne jest podniesienie przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego - w ramach kaskadowej linii obrony - zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu przez sąd badający sprawę, w tym w szczególności przy uwzględnieniu zagadnienia czy zgłoszony w toku sprawy procesowy zarzut potrącenia - oparty o dyspozycję art. 203<sup>1</sup> k.p.c. - wywiera jednocześnie skutki o charakterze materialnoprawnym i procesowym bez konieczności składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym, a także zagadnienia odnoszącego się do momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku (o zwrot wypłaconego kapitału) istniejącego względem powoda, stanowiącego podstawę zgłaszanego zarzutu potrącenia, wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu, przy uwzględnieniu tzw. teorii bezskuteczności zawieszanej, o której mowa w uchwale 7 sędziów SN z 7 maja 2021., III CZP 6/21?

Ponadto zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na następujące okoliczności:

1) Sądy orzekające w sprawie błędnie ustaliły, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe [...] łącząca powoda i pozwanego jest nieważna, podczas gdy powództwo o stwierdzenie nieważności umowy kredytu - na skutek innych przesłanek niż bezwzględna nieważność w związku z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa - winno zostać oddalone z uwagi na fakt, iż żądanie oparte o dyspozycję przepisu art. 189 k.p.c. w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. winno być nakierowane na to, aby sąd dokonał wiążącego strony ustalenia istnienia/ nieistnienia stosunku prawnego, prawa, a nie stwierdzenia nieważności całej umowy (stwierdzenie nieważności umowy nie mieści się w ramach dyspozycji art. 189 k.p.c.) - *vide* wytyczne zawarte w wyroku SN z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22 oraz w uchwale SN z 15 września 2020 r., III CZP 87/19 (naruszenie art. 189 k.p.c.);

2) Sądy orzekające w sprawie błędnie ustaliły nieważność umowy kredytu wskutek abuzywności postanowień umownych i braku możliwości zastąpienia niedozwolonych postanowień obiektywnym (niezależnym od banku) kursem waluty, czy też przepisem dyspozytywnym normy art. 358 § 2 k.c., podczas gdy postanowienia spornej umowy kredytu umożliwiające pozwanemu ustalenie tabel kursów kupna i sprzedaży walut na zasadach rynkowych w ramach uprawnień wynikających z przepisów Prawa bankowego przyznających bankowi autonomię w zakresie określania kursów walut stosowanych przezeń w rozliczeniach z klientami nie mogą zostać uznane za abuzywne, gdyż stanowi to bezpodstawne nadmierne ograniczenie swobody działalności gospodarczej banku, albowiem zasady ustalania kursów walut przez pozwanego są zgodne z rekomendacjami KNF dotyczącymi dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami, a nadto zasady ustalania kursu średniego przez Narodowy Bank Polski są analogiczne do zasad ustalania kursów przez pozwanego, co prowadziłoby do uznania, iż postanowienia regulujące zasady ustalania kursu średniego NBP również są abuzywne (naruszenie art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 5 ust. 2 pkt. 7, art. 111 ust. 1 pkt 4, art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe w zw. z § 2 ust. 2 uchwały zarządu Narodowego Banku Polskiego z 23 września 2002 r. w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych w zw. z art. 20 oraz 22 Konstytucji;

3) Sądy orzekające w sprawie błędnie uwzględniły roszczenie odsetkowe i zasądziły na rzecz powódki ustawowe odsetki za opóźnienie liczone od 10 158,59 złotych od dnia 11 marca 2021 r. do dnia 12 maja 2022 r., albowiem winny być one ewentualnie zasądzone od dnia wymagalności roszczenia powódki o zwrot nienależnego świadczenia - który to moment zgodnie z uchwałą 7 sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 posiadającej moc zasady prawnej oraz uchwałą SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22 - stanowi dzień złożenia przez należycie poinformowanego przez Sąd konsumenta (powódkę) oświadczenia o wyrażeniu/ odmowie zgody na objęcie dobrowolnym system ochrony konsumenckiej (naruszenie art. 481 § 1 k.c.).

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

**Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Biorąc pod uwagę ujęcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>4</sup> § 2 w zw. art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19). W konsekwencji konstrukcja wniosku pozwanego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi

prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

Problemy przedstawione przez skarżącego, na tle ustaleń faktycznych poczynionych w przedmiotowej sprawie, nie spełniają powyższych wymagań, ponieważ na obecnym etapie rozwoju orzecznictwa sądowego w sprawach dotyczących konsumenckich kredytów hipotecznych denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej (w szczególności franka szwajcarskiego) nie mają już one przymiotu nowości.

Co do pierwszego zagadnienia prawnego stwierdzić należy, że argumentacja skarżącego wskazuje, że zmierza on w istocie do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, co w postępowaniu kasacyjnym jest wyłączone ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia - art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 4 października 2018 r., II CSK 233/18). Przedstawione zagadnienie w istocie ma zatem charakter pozorny i stanowi próbę obejścia dokonanych przez sądy *meriti* ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398<sup>3</sup> i art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.).

W omawianym zakresie Sąd Apelacyjny przyjął bowiem za Sądem pierwszej instancji, że powódka w chwili zawarcia spornej umowy kredytu nie prowadziła działalności gospodarczej, ani nie dokonała przedmiotowej czynności, aby sfinansować nabycie nieruchomości mającej służyć do prowadzenia działalności gospodarczej lub innej działalności zawodowej. W konsekwencji uznał, że nabycie nieruchomości ze środków pochodzących z kredytu na cele mieszkaniowe nie pozbawia jej statusu konsumenta, skoro brak związku pomiędzy tą czynnością prawną a działalnością gospodarczą lub zawodową powódki.

W judykaturze Sądu Najwyższego przesądzono już, że klauzule walutowe, czy też indeksacyjne, to postanowienia przewidujące przeliczenie oddawanej do dyspozycji kwoty kredytu oraz spłacanych rat na inną walutę, podczas gdy klauzula *spreadowa* określa sposób indeksacji, który może przybierać różne formy, przy czym w praktyce najczęściej odsyłał do tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank. Klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula *spreadowa* nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu indeksacji i wynikającej z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji klauzule przeliczeniowe i klauzule ryzyka walutowego składające się na przyjęty w umowach kredytowych mechanizm indeksacji - są ze sobą ściśle powiązane, a ich „rozszczerzenie” byłoby zabiegiem sztucznym (zob. m.in. wyroki SN: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, i z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22). Jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, w razie eliminacji klauzul *spreadowych*, zniesiony zostaje nie tylko

mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zanika ryzyko kursowe, przez co dochodzi do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy i jej upadku.

Skarżący nie wykazał także potrzeby przyjęcia skargi do rozpoznania w zakresie zagadnienia trzeciego. Problematyka potrącenia była bowiem wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, a sprawy dotyczące kredytów frankowych nie zawierają w tym zakresie istotnych odrębności odbiegających od zasad ogólnych.

Bez związku z wynikiem sprawy pozostaje problematyka dopuszczalności zgłoszenia potrącenia ewentualnego na wypadek ustalenia nieistnienia umowy kredytu waloryzowanego, Sąd Apelacyjny nie negował bowiem możliwości skorzystania przez skarżącego z takiej możliwości.

Ponadto dopuszczalność podniesienia tzw. ewentualnego zarzutu potrącenia została zaakceptowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki SN z 22 listopada 1968 r., I CR 538/68, OSN 1969, nr 11, poz. 204; z 14 listopada 2008 r., V CSK 169/08; z 14 czerwca 2013 r., V CSK 389/12; z 6 czerwca 2023 r., II CSKP 1183/22, oraz postanowienie SN z 9 sierpnia 2016 r., II CZ 83/16). Kwestionowanie przez pozwanego istnienia oraz wysokości wierzytelności dochodzonej przez powoda nie jest przeszkodą do podniesienia przez niego zarzutu potrącenia przysługującej mu wobec powoda wierzytelności. Zarzut ten może zostać przez sąd uwzględniony w zakresie, w jakim sąd orzekający ustali istnienie wierzytelności dochodzonej przez powoda i jej wysokość. Nieskuteczne jest jednak warunkowe podniesienie w postępowaniu sądowym zarzutu potrącenia w sytuacji przedstawienia do potrącenia niewymagalnej wierzytelności. Samo przedstawienie wierzytelności do potrącenia nie zawiera bowiem w sobie jednocześnie elementu wezwania dłużnika do zapłaty (zob. wyroki SN z 16 grudnia 2015 r., IV CSK 141/15; z 30 kwietnia 2024 r., II CSKP 1451/22).

Nie stanowi również istotnego zagadnienia prawnego problematyka postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego banku o zwrot wypłaconego kapitału; nie istnieją bowiem w tym zakresie istotne odrębności



w stosunku do innych roszczeń bezterminowych - art. 455 k.c. (zob. postanowienie SN z 20 września 2023 r., I CSK 5/23).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Skarżący nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Zaprezentowane przez pozwanego obszerne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi w istocie polemikę z głównymi założeniami stojącymi za rozstrzygnięciem Sądu Apelacyjnego. Ponadto odwołuje się ono do podstaw skargi i oparte jest o argumenty właściwe przy prezentacji zarzutów, co wymaga dokonania wnikliwej i pogłębionej analizy wniesionego środka prawnego – zbliżonej do jego rozpoznania, co na etapie przedsądu jest niedopuszczalne (zob. postanowienie SN z 15 marca 2022 r., I CSK 4518/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że sformułowanie żądania jako zmierzającego do ustalenia (stwierdzenia) nieważności lub nieistnienia czynności prawnej (umowy) stanowi często stosowany, ale niezbyt precyzyjny skrót myślowy, utożsamiający zdarzenie prawne mające być źródłem stosunku prawnego z tym stosunkiem; żądanie takie należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną (zob. postanowienie SN z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6181/22, i cytowane tam orzecznictwo). Ponadto w judykaturze powszechnie dopuszcza się wystąpienie z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku kredytu ze względu na nieważność umowy kredytu (zob. postanowienie SN z 27 stycznia 2025 r., I CSK 1279/24, i cytowane tam orzecznictwo).

W uchwale całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), wyjaśniono już m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy stwierdził ponadto, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Tym samym Sąd Najwyższy potwierdził przyjmowane wcześniej stanowisko, że nie ma możliwości odwołania się w celu wypełnienia luki w przedmiotowej umowie kredytu do art. 358 § 2 k.c., art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, ani art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2023 r., I CSK 913/23).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono stanowisko, że możliwość ustalania tabel kursowych i obowiązek ogłaszania przez bank kursów walutowych nie przemawiają przeciwko tezie, że zastrzegając stosowanie takiego kursu w umowie, bank w istocie jednostronnie kształtuje sytuację prawną drugiej strony. Przepis art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego przewiduje jedynie ogólny obowiązek informacyjny banków i nie stanowi przeszkody do badania przez sąd abuzywności postanowień zawartej umowy (zob. postanowienia SN: z 28 lipca 2022 r., I CSK 2720/22, i z 15 września 2022 r. I CSK 1079/22).

Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron, w związku z czym jest niedopuszczalne (zob. postanowienie SN z 14 marca 2024 r., I CSK 752/23).

W orzeczeniu z 6 grudnia 2023 r., w sprawie C-140/22, SM i KM przeciwko mBank S.A., TSUE wyjaśnił, że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, iż umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność

wspomnianej umowy, a z drugiej – konsekwencji tego uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną.

W wyroku z 15 czerwca 2023 r., C-520/21, TSUE stwierdził z kolei, że w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego za nieważną w całości ze względu na to, że nie może ona dalej obowiązywać po usunięciu z niej nieuczciwych warunków, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że: – nie stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności.

Podobnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że ponieważ roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia mają charakter bezterminowy, to konsument może wezwać do ich spełnienia i postawić w stan wymagalności na podstawie art. 455 k.c. Dla powstania po stronie konsumenta roszczenia o zwrot spełnionych świadczeń i skuteczności wezwania do zaspokojenia tego roszczenia nie jest konieczne złożenie przez niego oświadczenia o odmowie potwierdzenia klauzuli abuzywnej po upływie terminu spełniającego wymagania niezwłoczności w rozumieniu art. 455 k.c., dłużnik popada w opóźnienie, zaś wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia (art. 481 k.c.). Data wymagalności roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy, a więc i data rozpoczęcia biegu odsetek (art. 481 k.c.), nie może być uzależniona od złożenia przez konsumenta oświadczenia w toku postępowania sądowego odnośnie do utrzymania skuteczności umowy zawierającej klauzulę abuzywne. Nie można zatem uznać, że dopiero "upadek" umowy stanowi podstawę do naliczenia odsetek przez konsumenta (zob. m.in. wyrok SN z 6 marca 2025 r., II CSKP 593/23; postanowienia SN: z 28 listopada 2024 r., I CSK 4040/23, i z 20 marca 2025 r., I CSK 2315/24).

Skoro zaskarżone orzeczenie jest zgodne z wykładnią spornych regulacji dokonaną przez Sąd Najwyższy i TSUE, to brak jest podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna pozwanego jest oczywiście uzasadniona.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1<sup>1</sup> i 3 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398<sup>21</sup> w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[r.g.]